

Lov. Jeg mener endog, at det burde være blevet til Lov i en forbedret Skikkelse, og det er ubegribeligt, at dette ikke er sket. Det vidner i hvert Fald ikke om, at der er nogen overdreven stor Interesse til Stede hos Lovgivningsmagtens Faktorer — hverken hos Medlemmerne af dette Ting eller oppe i det andet Ting — for at komme ud af det Mføre, hvori vi i Virkeligheden befinde os for nærværende Tid paa dette Omraade, og skulde man mene at kunne tage dette til Maalestof for, hvad der for de ubemidlede, tilfidsatte og forurettede i Samfundet skulde blive til Lov, saa ser det i Sandhed meget daarligt ud for dem, der trænge til at faa Løve af denne Art. Dette Lovforslag skriver sig jo, som den ærede sidste Taler meget rigtig bemærkede, allerede fra 1875, da denne Sag første Gang kom frem og blev omtalt og foreslaaet af den nuværende Justitsminister. Selve Lovforslagets Tendens ere vi vistnok alle sammen enige om er meget heldig og meget god, og der trænges overordentlig meget til Reformer paa dette Omraade. Om Lovforslaget derimod magter den Opgave, det har stillet sig, det bliver noget helt andet. Jeg tror det ikke. Jeg kan desværre ikke se nogen videre Forskel mellem det fremtidige Forhold med det foreliggende Lovforslag og de nuværende Forhold uden. Jeg veed meget godt, at den højtærede Justitsminister vil imødegaa mig og sige, at der bliver en stor Forskel. Der er iagttaget mange Henhyn, som vilde føre Fæstemandsvæsenet ind paa bedre Bæner end dem, det nu befinder sig paa, og blandt andet vil han sikkert komme med den Bemærkning, at Antallet af Fæstemænd i hvert Fald vilde blive mere begrænset, end det er til Dato, hvorved Konkurrencen paa dette Omraade indskrænkes en hel Del. Ja, det er rigtigt. Lovforslaget siger, at det kan blive begrænset, men Lovforslaget siger langtfra, at det skal være begrænset, og det vil derfor afhænge af de kommunale Myn- digheder, hvor begrænset Antallet af Fæstemænd skal være. Nu har man ganske sikkert set, at de kommunale Myn- digheder ikke ere saa overordentlig bange for paa visse Omraader at gribe ind i Folks Ret til at benytte sig af deres Næringsvej. Det har man f. Eks. set paa Boverættingsvæsenets Omraade. Der have de ligefrem grebet ind i Næringsfriheden og indskrænket Boverætt- nes Mængde. Det samme vil selvfølgelig ogsaa kunne lade sig gøre her. Man har jo her ingen Garanti for, hvad der vil kunne se her, naar de finde det heldigt eller pas- sende; de kunne da udstede saa mange Be- villinger de ønske. — Endvidere vil der blive

gjort gældende, at saaledes som det nu bliver ordnet ifølge det foreliggende Lovforslag, saa vil det kun blive særlige dertil kvalifice- Følk, som vilde blive antagne. Det er imid- lertid en temmelig vanskelig Sag for de kommunale Myn- digheder at kunne sige, hvem der særlig er kvalificeret hertil, naar Grund- laget for Fæstemandsvirksomheden i Virke- ligheden bliver det samme som hidtil, nemlig at deres Fortjeneste bliver afhængig af deres Virksomhed. Jeg vil ganske vist ikke bestynde Fæstemændene for at være mere uhæderlige og for at udbytte mere end andre i Sam- fundet, men lad det være saa hæderlige Følk, som det være vil, og lad de kommunale Myn- digheder kun give Bevillinger til meget hæderlige Følk — naar deres Fortjeneste er afhængig af deres Virksomhed, saa vil det være meget vanskeligt at holde disse Fæ- stemænd indenfor den rette Grænse med Henhyn til deres Fortjeneste. Jeg tror derfor ikke, man herved vil komme Ondet til Livs, man vil ikke faa det rykket op med Nøde, saaledes som det er foreslaaet her. Hvad vil det nemlig sige, at det er hæderlige og retfærdige Mænd, naar det under vort nuværende System drejer sig om at tjene Penge? Der findes jo vel ikke en eneste hverken Haandværker eller industridrivende eller nogen som helst næ- ringsdribende overhovedet, som ikke udbytter paa alle de Omraader, de ere nærmest til at udbytte, naar det kun gælder deres egne Sommer, naar de tro at kunne staa sig der- ved. Jeg tror, at under det nuværende System og de nuværende Produktionsforhold er det eneste, Følk arbejde og virke for, at tjene saa meget som muligt, og naar de ikke gaa længere i deres Udbytningsystem, end de gøre, saa er det blot, fordi de ere bange for, at det skal staa dem selv og falde til- bage paa dem selv. Alt taler for, at Følk under det nuværende System absolut arbejde til deres egen Fordel, for deres eget Seg, og saaledes vil det ogsaa blive i Fremtiden med Fæstemandsvirksomheden, naar dette Forslag bliver ophøjet til Lov. Det kan man være aldeles overbevist om. Der vil endvidere blive sagt, at Forretningerne ville blive ledede efter et af de kommunale Autoriteter udarbejdet og af Justitsministeren sanktioneret Regulativ, hvorved der saa vil komme mer Holdbarhed og Fasthed i Forretningerne. At dette ogsaa har sin Betydning, underkender jeg ikke; men det forekommer mig dog, at der mangler noget, idet der ikke i Lovfor- slaget tales noget som helst om, at Forret- ningsførelsen skal være tilgængelig for de offentlige Autoriteter, saa at de kunne under- søge og efterse. Jeg har ikke set noget